

טלפון רב קווי

1599-500-404

● משרד

● בית הוראה

● ארגון בני ישיבות

● הודעות כלליות

● האזנה לשיעורים

● שידור חי

● מחיר שיחה רגילה

על שם מהרי"ץ זצוק"ל
גאון רבני תימן ותפארתם
הרב הגדול רבי ישראל
החתימת יד קדשו

ניסן ה'תשפ"ג ב'של"ד לשטרות

עלון מספר 92

פעולת צדיק

ע"ש מהרי"ץ זצוק"ל - גאון רבני תימן ותפארתם

בראשות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

לק"י

העלון יוצא לאור לעילוי נשמת
בועז בן מסעוד ז"ל

בשורה משמחת
בס"ד גדולה ובשנה טובה
יצא לאור נ"י מוסדותינו משחק

מונופול מרתק ומאתגר
במסורת יהדות תימן

שדרנו ילמדו הילדים
הלכות והליכות ממנהגי יהודי תימן, ספרי תימן ומחבריהם
המשחק אינו למעבר.
אלא ניתן לקבל בחימה חד מעמית של ספ שריו בלבד
מתאים גם למבנים וסבתות. לאבות ואמהות ולאנשי חינוך,
מתנה לנכדים, לילדים, ולתלמידים...

ניתן להשיגו במשרדי המוסדות הרא"ש 2 אלעד
או אצל מנהל המוסדות בטל - 050-4150896
גם תורמים וגם נהנים!!!

עבדו את ה' בשמחה

כתוב בספר תהלים "עבדו את ה' בשמחה, באו לפניו ברננה". אחד מהדברים היותר חשובים בעבודת ה' הוא להיות שרוי בשמחה. הרמב"ם אומר בהל' דעות, כי האדם צריך להיות שמח בכל ימיו, ובספר פנים יפות:

פרשת ויחי מסתיימת בפטירתו של יוסף הצדיק, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו' ויישם בארון במצרים. גם פרשת שמות מתחילה בזה, וימת יוסף וכל הדור ההוא. שוב פעם חוזרת התורה על מיתתו של יוסף הצדיק, למרות שזה כבר נכתב לעיל. הסיבה היא בגלל מה שכתוב אח"כ בפס' י', **הבה נתחכמה לו**. יוסף הצדיק הוסיף קדושה רבה באחים, ובעצם הוא שמר והגין עליהם מהתבוללות עם המצרים. לכן הוא הושיבם בארץ גושן, שיהיה בנופרד, ולא יתערבבו עם המצרים. אפי' שלפי מדרגתם וכשרונותיהם, אם הם היו נשארים בעיר המלוכה, היו מקבלים תפקידים חשובים. אבל יוסף בידל והרחיק אותם מהמצרים:

ובכל זאת היה הבדל בין חיי יוסף, למה שאירע לאחר מיתתו. ליוסף היו כוחות פנימיים רבים להתגבר על מכשולים עצומים, ומתוך קשיים גדולים, אשר אחרים לא היו יכולים לעמוד בהם:

במדת יוסף הצדיק, מיוחדת הצדקות הגדולה. כל אחד מגדולי ישראל, מיוחד במדה משלו. אולם משמע מדברי חז"ל שבצדקות היה יוסף גדול מכולם. ולכן, כשהיה יוסף בחיים, קדושתו השפיעה על כל הסובב אותו, אך לאחר מיתתו, התחילו גזירות השעבוד, כיון שלא היו באותה רמה רוחנית כמקודם:

בספר חשבון העולם כתב שיוסף הצדיק זכה למלוך, ממש ע"י נסים ונפלאות מיוחדים שעשה עמו הקב"ה, וצריכים להבין מדוע הוא זכה לכך?

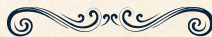
שלמה המלך כתב בספר קהלת כי מבית הסורים יצא למלך. לא כתוב בית האסורים, אלא בית הסורים. פירוש הדבר שבית הסוהר הוא מקום שרחמנא ליצלן הוא ממש באוש. תרגום ויבאש, וסרי. ולא מובן לכאורה, כיצד הצליח יוסף הצדיק להיות שם ולהחזיק מעמד במקום כזה במשך י"ב שנים, ובכל זאת לעמוד בצדקתו. בן י"ח שנה היה יוסף בשעה שנתנו אותו בבית הסוהר, והיה נתון בו עד שהגיע לשלושים שנה. זאת אומרת, שבמבחר שנותיו היה בבית הסוהר, בלי שום תקוה לצאת ממנו:

אפשר הדבר שבשנה ראשונה חשב יוסף בלבד, שסוף סוף יתברר אצל אדוניו שהוא חף ונקי מפשע, וששמו אותו בבית האסורים חנם, בלא שום חטא ועון. ואדרבה, הוא הושלך לבור משום שלא היטה אוזן קשבת לחטא ועמד בנסיון ונשאר נאמן לה' ואנשים, וקיווה שסוף סוף הדבר הזה יתברר ויתלבן, ואז יצא מן הבור לחירות בשם טוב. אולם אחר שהיה בבית הסוהר שנה, שנתיים, ועשר שנים, וראה שימי חייו הולכים לאיבוד, ואין שום תקוה עברו לצאת לחירות, מצב כזה היה יכול להביאו לידי טירוף הדעת:

נראה את מעמדו של יוסף לפני כן. הוא היה הבן החביב ביותר על אביו מכולם. ואילו אחיו, עשו עמו רעה גדולה, ומכרוהו לעבד. ואח"כ אחרי שהיה עבד נאמן, וה' הצליח מעשי ידיו, ועמד בניסיון גדול, שילם לו אדוניו רעה תחת טובה ונתנו במבחר ימיו בבור:

על פי השכל, היו צריכות מרה שחורה ועצבות לשלוט עליו, לעשותו מואס בעולם, בכני אדם ובהיים. אולם ראה הפלא ופלא. יוסף מלא שמחה. אין שום עצבות מושלת עליו. הוא מוצא חן בעיני כל רואיו:

וכיון שיוסף התנהג מעל הטבע, ודחק את כל המחשבות של הדיכאון והצער שבהם הוא נמצא, אף שעשו עמו עוול עצום. בכל זאת הוא התנהג בדיוק בקצה השני, לכן עשה עמו ה' מדה כנגד מדה, והוציאו מבית האסורים למלוכה:

מעובד משערי יצחק פרשת ויחי טבת ה'תשע"ט ב'ש"ל

הודעה חשובה
ניתן לקבל חינם
את הקונטרס המפואר
אגדתא דפסחא
עם הפירוש הנפלא
"עץ חיים" למהרי"ץ זצוק"ל
למקבלים על עצמם
ללמוד בו לפחות פעם אחת.
לפרטים: 03-6780070

הננו להזכיר לציבור
כי טוב ונכון לקרוא בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות את
איגרת המוסר של מהרי"ץ
זצוק"ל בענייני הנהגות התפילה
וחינוך הילדים למצוות.
בשבת קודש פרשת "שמיני",
הסמוכה ליומא דהילולא דמהרי"ץ
כפי שפירסמנו בעבר.
ניתן להשיג בטל' 03-6780070

שואל ומושיב

וכמה הדייט הלומד מן ההדייט יעו"ש. לכן צריך לומר שזהו דוקא בשעת לימוד ממש, ולא בשעת קריאה:

אי נמי עצם הריוח גורם לקורא שלא לערבב עניינים, כאשר הנסיון מורה שיש בזה תועלת גם מבלי להתעכב כלל. וכן המליץ על זה בספר לב האריה, הביאותיו בנפלאות מתורתך ריש פרשת ויצא על פסוק ויצא יעקב ד"ה סמוך, וד"ה ובתחילת:

ברכות התורה כשקם בלילה

שאלה: בליל שבת שעון חורף, לאחר הסעודה והגעלה, אני הולך לישון וקם סמוך לחצות או לאחר חצות, קורא שנים מקרא ואחד תרגום וחוזר לישון. האם אני צריך לברך ברכות התורה לפני הקריאה. והאם גם בבוקר לברך:

תשובה: לפני הקריאה לברך בלב, דהיינו לא להוציא בשפתיים אלא במחשבה, ובבוקר לברך בפיו כרגיל:

אכילת עוגה קודם התפילה

שאלה: האם מותר לאכול עוגה קודם התפילה, בפרט בזמנינו שירדה חולשא לעולם:

תשובה: אסור. רק למי שאכן צריך לאכול לרפואתו וכו', כמבואר בשלחן ערוך המקוצר סימן י' סעיף ב'. זה שירדה חולשא לעולם אינו מתיר לכולם, כמ"ש בס"ד בכגון דא לגבי תעניות בשו"ת עולת יצחק חלק ג' סימן קנ"ז אות ב' מד"ה ובעניי:

השלמת התפילה בזמן חזרת שליח ציבור או קדיש

שאלה: כשאני לא מצליח להספיק להתפלל עם הציבור, האם אני יכול להשלים את התפילה תוך כדי חזרת שליח ציבור (לא בקדושה כמובן) או קדיש, בין אמן לאמן:

תשובה: אי אפשר להשלים כך:

שאלה חוזרת: זאת אומרת שתוך כדי חזרת שליח ציבור או קדיש אסור לי להשלים את החסר, ואפילו אם אני באמצע מזמור כל שהוא:

תשובה: כן, כי צריך להקשיב, וגם לדעת על מה הוא עונה אמן:

הקונה עלייה לספר תורה, האם יכול לחזור בו

שאלה: הקונה עלייה לספר תורה וחזר בו, ולכן הוא מבקש מהאחראי שימכור שנית עלייה זו, האם ניתן למכור אותה שוב:

תשובה: אינו יכול לחזור בו, כיון שכבר נדר ונתחייב. אבל אם קנייתו היתה מחמת טעות שאירעה, כגון שחשב שמוכרים עניין אחר, אין זה נדר וניתן למכור שוב:

הקונה עלייה לספר תורה ולא בא לבית הכנסת

שאלה: מי שקנה עלייה לספר תורה ובבוקר לא הגיע לבית הכנסת, האם מחוייב לשלם את הסכום שקצב, והאם יש חילוק בין אם מכרו שוב או שהעלו את בנו וכדומה:

תשובה: אינו חייב לשלם, כי לא קנה אלא על דעת שיעלה. וכל שכן אם מכרו שוב, גם אם הגיעו לסכום פחות ממנו. ואם העלו את בנו או אדם אחר שהוא מרוצה שיעלה במקומו, קל וחומר כשהוא מזמין אותו בעצמו לפעמים, חייב לשלם:

תשובות מרן הגאון שליט"א מתוך שו"ת ויען יצחק ח"ב

כיצד תהיה ההפרדה בין גברים לנשים בסדר ליל פסח

שאלה: הרב שליט"א כתב בשלחן ערוך המקוצר בהלכות סדר ליל פסח, שיש להקפיד על הפרדה באופן שלא יבואו גברים ונשים לידי קלות ראש. השאלה, האם חייבים לשבת בנפרד עם מחיצה כמו בשאר אירועים, או שניתן לשבת בכל שלחן משפחה נפרדת. הלא כל מהות החג היא מצות והגדת, ואם כן, תמוה הוא כיצד ניתן לקיים זאת בשעה שהמשפחה

מפולגת:

תשובה: אין חובה לעשות מחיצה בליל פסח, כיון שעסוקים בקריאת ההגדה ובמצוות הלילה. אך ישבו בשלחנות נפרדים, כל הגברים מצד אחד וכל הנשים מצד שני:

טעם מנהגינו שהציבור אומרים עם שליח ציבור עושה שלום במרומיו וכו' בסיום הקדיש

שאלה: ברצוני לדעת מהו הטעם למנהג קהילות תימן, שהציבור אומרים עם שליח ציבור עושה שלום במרומיו וכו' בסיום הקדיש, או מהיכן נשתרש מנהג זה:

תשובה: כיון שאומרים יעשה שלום עלינו:

סעודה בתום אחד עשר חודש

שאלה: אמנו נפטרה השנה. האם יש לקיים סעודת מצוה בתום אחד עשר חודש, או ביום השנה בלבד:

תשובה: תעשו ביום השנה. לא מחייב אז בלבד, כי אם תרצו אפשר לעשות בשניהם, כאשר העלינו בס"ד בשלחן ערוך המקוצר סימן קצ"ז סוף סעיף ב' חילוקי המנהגים בזה, שיש נוהגים בסוף שנים עשר ויש נוהגים בסוף אחד עשר. אבל העיקר הוא בסוף שנים עשר חודש כאשר מבואר בשו"ת מבשרת ציון יורה דעה סימן כ"ה:

שלא לשים את כנפות הטלית על הכתפיים

שאלה: לגבי טלית, ראיתי כתוב בספר עטיפת ציצית כהלכתה, שלא לשים את הכנפות על הכתפיים, שתיים בצד ימין ושתיים בצד שמאל. מה הבעיא בזה:

תשובה: כי זו לא דרך העיטוף, שהוא דרך כיסוי כמו שנאמר אשר תכסה בה, שזה כמו שאדם מתכסה בשמיכה או סדין מפני הקור, וכששמים על הכתפיים זה דרך קישוט:

האם הקורא בספר תורה ממתין מעט במקום שיש פרשה

נשאלתי אם ממתין הקורא זמן מועט בקריאת ספר תורה, במקום שיש פרשה סתומה או פתוחה להיכר:

ההשתי בס"ד שאין עושים, וגם אין צורך לעשות שום היכר לכך, ורק בכתיבה יש היכר, אבל בקריאה אינו אלא כמו בין פסוק לפסוק. הגם שמצינו בתורת כהנים ריש ויקרא וכי מה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין, והובא גם כן בפירוש רש"י התם, והרחבתי עוד בס"ד בנפלאות מתורתך פרשת נח על פסוק ויאמר אלד"ם אל נח וגו' ואני הנני מקים ד"ה ונראה, ולכאורה אינו אלא אז בשעה שניתנו לראשונה:

אמנם לא משמע הכי ממה שסיימו בתורת כהנים וברש"י שם, והרי דברים קל וחומר, ומה אם מי שהוא שומע מפי הקב"ה ומדבר ברוח הקודש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין, על אחת כמה

זהיה אור הלבנה

להם, אם כן, חכו לי מעט עד שאתפלל. אמרו לו, טוב הדבר:

אותו היום היה ליל ששי בשבת, ז' לחודש מרחשון. עמד וברך ברכת הלבנה בכוונה גדולה, והם יושבים בקרקע. נקשרו חמשתם במקומם, כאסורים בכבלי ברזל, ולא קמו איש מתחתיו. הרב השלים ברכת הלבנה, והסיע את החמורים, והלך לו לביתו לשלום, ולן בביתו בשמחה ובטוב לבב, ורנה וקול תודה על כל הטובה אשר עשה עמו ה' להפליא, אשר הצילו מיד אויביו ומיד מבקשי נפשו:

יום ששי לעת הצהריים, באו קרובי השודדים אליו לבקש מחילה ממנו. ונתנו לו חמשים ריאל, לבקש ממנו להתפלל אל האלד'ים שלו להתיר מאסריהם. וכן היה, שאכל עת הצהריים והתפלל עליהם, ונרפאו והלכו להם. ויראו העמים הפלא הגדול ויתמהו האנשים מאד:

מעובד מתוך ספר קורא הדורות לר' אברהם ערוסי זצ"ל

בענין רדיפת הכבוד

מעיקרא הוציא שם שמים, אלא חז"ל אומרים על הפסוק "וירב בנחל" (שם ה'). על עסקי נחל, רב ודן את עצמו ועשה קל וחומר, ומה בשביל נפש אחת אמרה תורה ערוף עגלה בנחל בשביל כל הנפשות האלו לא כ"ש, אם אדם חטא בהמה מה חטאה. דמעיקרא עשה חשבון, ולפי התורה יצא לו שהוא צודק שצריך לחמול על אגג ועל מיטב הצאן והבקר, והכל בגלל נגיעות. אבל כאשר שמואל מוכיח אותו, אמר לו חטאתי:

המשקר סופו שיאמין בשקרו

ויש אנשים שאומרים שקר עד שחושבים שזה אמת, משל למה הדבר דומה לאדם שנכנס לעיר ורואה נערים פוחזים ונטפלו אליו, ולא ידע איך להתפטר מהם, בסופו של דבר עלה לו רעיון במוחו, ואמר להם תשמעו יש פה בסוף הרחוב עשיר שעושה שם חגיגה עם שירים וריקודים ואוכל כדת, תלכו ותשמחו שם, שמעו זאת ורצו לשם, אנשים ראו זאת ושאלו את הנערים לפשר הדבר, וסיפרו להם ששם יש שירים וריקודים ואוכל, ולבסוף גם הם רצו לשם, ובסופו של דבר גם האדם הזה רץ לשם, ומדוע, כי כולם אומרים כך, אע"פ שהוא יודע שזה בסה"כ שקר:

יש מצבים שאנשים תופסים שקר, וכ"כ מאמינים בו עד שחושבים שהשקר הוא אמת, יוצא שאדם שמחפש גדולה, בסוף מאמין בו עד שלא יודע את חסרונותיו, ישמע חכם ויוסף לקח:

מעובד מתוך שיעור מרן שליט"א לבחורי ישיבות - תוצאות חיים

אתה הונן לאדם דעת

למערכת העלון הגיע המכתב הבא:

לכבוד מכוון "פעולת צדיק, שלום וברכה:

אנשי המקצוע קראו לנו לסיכום ומסקנתם לא היתה ברורה. חלקם רצו לתת אבחנה של ACD וחלקם לא. כך שנשארנו ללא מסקנא:

בדרך פלאית הגענו לאשה מקצועית בתחום ה- ACD ששללה מיידית את אותה אבחנה. ונתנה לה טיפול מתאים שקידם את הילדה בכל התחומים עד שחל שינוי מקצה לקצה, והילדה ב"ה נכנסה ללמוד במוסד רגיל והשתלבה היטב בהצלחה רבה בין הילדות הטובות והחרוצות בכיתה:

כמובן, שקיימנו את הנדר ואף הוספנו תרומה נוספת, להודות ולהלל לה' יתברך על חסדיו הרבים עמנו:

ישב מרי סעיד טויל בעיר צנעא כל חג הסוכות, ואחרי החג נתנו לו נדבה, מתנה הראויה להתכבד. וקנה לו בה סחורה, והורידה לעירו אלמגארב. כיון שהגיע לעיר מנאכה ראו אותו שודדים, חמשה אנשים. אמרו זה לזה, נלך לארוב לו בדרך ונהרגוהו, ונקח את סחורתו. הלכו וארבו לו תחת בית שמרון, מדבר שמים ומקום צר, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל:

והרב מרי סעיד אלטויל ישב בעיר מנאכה עד כי פנה היום, כי ינטו צללי ערב, ויסע משם אלהגרה, ומשם עבר מסאר. השמש שקעה לבוא, והוא הגיע עיר האמורי, בית שמרון, וירד משם לדרכו הולך לתומו, והאורב יושב לו בדרך. היום חשך, והאורבים עמדו לו בדרך:

אמרו לו, עתה נקח את סחורתך ונקח את נפשך. אמר להם, קחו את סחורתי וחלצוני ממות. אמרו לו לא, כי למחר תביא אותנו אל המשפט. אמר להם, אני נשבע לכם שלא אתבע אתכם לדין. אמרו לו, אין אנחנו מאמינים לך. אמר

כתוב "שמי שבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, ומי שרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו" (עי' פלא יועץ, כבוד). ושאלני ת"ח אחד, שהוא רואה לא כך, וגם אדם שרודף אחר הכבוד יש לו כבוד, והכבוד לא בורח ממנו:

אינו מת עד שיהיה כאחד מהם

והנה בסוף מס' פאה איתא מי שלא חיגר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר "צדק צדק תרדוף" (דברים טז). ונראה שכך יהיה משפטו של מי שהוא לא אדם גדול ומתחפש ומדמה עצמו לכך, ענשו הוא שלא ימות מן הזקנה עד שידמה לעצמו שהוא אדם גדול, דהיינו כיון שהטעה את אחרים והעמיד פנים מרוב גאוותו שהוא כ"כ צדיק וחסיד, עונשו הוא שלא יכיר את החסרונות שלו וע"ז זה אין לו תקנה עולמית:

מצינו מעין זה בספרי

ועפ"י זה מבואר המאמר בספרי (ריש פר' שופטים) "השוחד יעור עיני חכמים, וכ' שהדין הזה אין יוצא ידי עולמו עוד, עד שיורהו צדק בהוראתו", והפירוש שוחד הוא, זה שהאדם מתעוור, שאול המלך אחר שעשה את המלחמה עם עמלק, אמר "ברוך אתה ה' הקימותי את דבר ה'" (שמואל א', ט"ו, י"ג) וודאי ששאל המלך לא חשוד על הוצאת שם שמים לשוא, עד ששמואל נותן לו תוכחה, "ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי ה'" (שם כ"ד). אבל

שירה חדשה לעניין פסח, סימן אני שלם יוסף

אשמח בבוא פסח, שמחה גדולה. אנעים בקול שירה, יומם וְלילה. אזכיר לתעצמות, אדיר וְנעלה. האל אשר פדה, עמו בחמלה: אשמח

ניהג בני איש תם, האל בחסדו. על יד יקותיאל, נביאו ועבדו. פרעה וכל עמו, הכה בפחדו. ויהו כולם, מקול המולה: אשמח

ידע פָאב עמו, מלוחציהם. שלח ילוד עמרם, דן אויביהם. דם גם צפרדע, הרחיש למיהם. כנים וגם ערוב, השחית וְנָקְלָה: אשמח

שחת וגם דבר, ושחין דְבָקָם. ברד והארבה, רוקו הציקים. חֲשֹךְ וְחִשְׁמָה, גם איש ולא קם. פְּלָה בכור אונם, עבר ונגלה: אשמח

לקה וגם שילח, פרעה ועמו. משחית חצות ליל, עבר הקימו. בקצף וכליון, הוציא לעמו. על צַר אשר כָּפַר, לנהוג גדולה: אשמח

מיהר וגם קרא, לאהרן ומשה. קומו צאו הכל, אין לי להִקְשָׁה. כי זה אלד'יכם, גבור וקשה. רצה לקרבכם, לשמו סגולה: אשמח

יצֵא ילוד עמרם, ואהרן וְנֹחֶם. הורום עבודת אל, לשחוט לפסחם. אָפוּ לֶבְצֵקָם, אכלו לזבחם. וילכו יחדיו, דָּרָךְ מִסֵּלָה: אשמח

וביום טעותו קם, פרעה ורכבו. נִהַפֵּךְ ונתאכזר, נִחַם בלבו. בָּקֶשׁ קָרַב שנית, יריק לחרבו. מיהר והשיגם, על מי מצולה: אשמח

סבב בְּמַרְפְּבוֹת, בָּקֶשׁ לְבָהֶלֶם. וּבָעֵת אשר ראו, הָעֵלוּ לקולם. וימצאו ים סוף, ונקרע למולם. כי פָּצְחוּ כולם, בְּדָבַר תְּפִלָּה: אשמח

פרעה וכל רכבו, לָיִם רדפם. וים בְּחִזְיָתוֹ, יחד דחפם. ומתוך מצולותיו, לְסוּף גרפם. אז יענה משה, שיר גם תהלה: אשמח

אחתום לשירתי, בְּשִׁבְחַ מַזְמוֹר. על מעשי נסים, לבי אעורר. אַעֲשֶׂה בליל פסח, מצה ומרור. אקרא לָאֵגֵדָה, אשמח בצְהֵלָה. נפשי מחֲפָה עוד, יום בוא גאולה: אשמח

שירה חדשה והשובה זו להג הפסח מתוך כתי"ק של מהרש"ש זיע"א נעים ומידות ישראל, מלבד שירות נוספות אשר שם. השתדלנו לפרסם כאן לזכות את הרבים מאהר שכמעט ואין מצויים בידינו שירים מיוחדים לפסח. יב"ן.

אזכיר לתעצמות. פירוש, אזכיר בשירה זו המעשים העצומים שעשה השם שהוא אדיר וכו': **איש תם.** יעקב, שנאמר ויעקב איש תם יושב אהלים: **יקותיאל.** זה משה, שקיוו ישראל לאל בימיו: **הכה בפחדו.** היא מדת הדין הקשה. כי הגבורה נקראת פחד, שמכח הדין פוחדים ממנה כל הנבראים, וכענין שנאמר וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. וכן בעניינינו הוא אומר וירא ישראל את היד הגדולה, ותרגם אונקלוס ית "גבורת" ידא רבתא ע"כ. וכן פירש רש"י שם, "הגבורה" הגדולה ע"כ: **זיהמו כולם מקול המולה.** שנאמר ויהם את מחנה מצרים. וכתב רש"י לשון מהומה והרעמת קול ע"ש. וכן אמר דוד בתהלים זורמו מים עבות, קול נתנו שחקים, קול רעמך בגלגל, האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ: **ידע וכו'.** כמו שנאמר ויאנחו בני ישראל וכו' וידע אלד'ים. וסמך לזה ומשה היה רועה וכו': **הרחיש למיהם.** שנאמר ושרץ היאור צפרדעים. ובמדרש הגדול, נס בתוך נס, לא היו צפרדעים ביאור כל עיקר אלא בו ביום עלו שנאמר ושרץ היאור וכו': **השחית וכלה.** כמו שנאמר תשחת הארץ מפני הערוב. ובמדרש שכל טוב, מה השחתה היו עושים, היו חושפים ומפשגין האילנות ומשחיתים יבול הארץ, ונכנסים בבתים ונוטלים התינוקות מעריסותיהם והורגים אותם ע"כ. וזהו שאומר השחית, את הארץ. וכלה, את התינוקות: **שחת.** חוזר על מכת ערוב שאמר קודם. ורוצה לומר ואחר השחתת הערוב בא גם דבר וכו': **והארבה רוקו הציקים.** שרוקו של הארבה ממיט ומביש, וזהו שנאמר ויסר מעלי "רק" את המות הזה, רק מלשון רוק, וכמ"ש במדרש הגדול ע"ש. וכן שמעתי שמוסכין לאכול את ראש הארבה כי הוא ארסי. **ובכתי"ק של מהרש"ש** מחבר שירה זו כתב וניקד ריקו. אבל צריך לומר רוקו, הריש בחולם לא בצירי וכמו שפירשנו. ומהרש"ש התחלף לו ניקוד חולם בצירי, לפי מבטא מקומו מחוז שרעב שבדרום תימן שאינם מבדילים בין חולם לצירי כידוע. וזה מצוי לו בעוד מקומות: **חשך חבשיהם וכו'.** שבשלשה ימים הראשונים לא ראו איש את אחיו, והיו אז כמו חבוש בבית האסורים שאינו יכול לצאת ולעשות כלום. ובשלושה ימים שאחר כך היה חשך מוכפל על זה שגם לא קמו איש מתחתיו וכו' כמו שפרש"י שם (שמות י', כ"ב). ונקט מהרש"ש גם איש "ולא" קם, כלשון הפס' ולא קמו איש וכו', ולצורך משקל השיר: **ונגלה.** שבעצם העברתו וגילוי נפרדו כל נשמות הבכורים מגופם ומתו, כמעשה אבן השואבת (מגנט). והרחיב בזה האור החיים (שמות י"א, ה'): **לקה וגם שילח.** בתחילה לקה עשר מכות על שמאן לשלחם, ולבסוף גם שילחם בעל כרחו ולא הועיל כלום, ונמצא שלקה בחנם: **שילח פרעה ועמו.** שהיו מלווים אותם. כן פירש המחבר מהרש"ש בספרו חמדת ימים שם על פסוק ויהי בשלח פרעה: **הקימו.** ממטתו. וכמ"ש ויקם פרעה לילה. ושיעור הלשון, משחית עבר בחצות ליל והקימו וכו': **בקצף וכו' לועמו.** שנאמר ועברתי בארץ וגו', אין עברה אלא זעם שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה. כן דרשו במכילתא שם: **צאו הכל.** כמו שאמרתם, ולא כמו שאמרתני אני מי ומי ההולכים וכו': **אין לי להקשה.** את שעבודי עליכם. אי נמי להקשות לבי ולא לשלח אתכם: **יצא ילוד.** זה היה עוד קודם וכמפורש בתורה, ואין מוקדם ומאוחר בתורה, וכ"ש בשירה: **דרך מסלה.** דרך סלולה וכבושה. וזה היה ע"י עמוד הענן שהיה מהלך לפניו, וכל הנמוך מגביהו וכל הגבוה משפילו ומכה נחשים ועקרבים ומכבד ומרביץ לפניו: **וביום טעותו.** כי טעה במה שהוגד לו אז נבואת בין הבתרים כיגר יהיה זרעך ארבע מאות שנה והם לא נשתעבדו אלא רד"ו כמנין בר"ה, אז הוברר לו כי בר"ח העם: **יריק לחרבו.** להרוג את כולם, וכמ"ש אריק חרבי: **מיהר והשיגם.** שמה שהלכו ישראל בשלושה ימים, הלכו שריו ביום ומחצה, ופרעה עצמו מיהר והלך ביום אחד, לכך נאמר ופרעה הקריב: **סבב וכו'.** הקיפם במרכבותיו שלא יברחו, כמו סובב ציון והקיפיה. ואולי יש לפרש לפי מה ששמעתי שאחד מטכסי המלחמה שבאים הפרשים בשורה אחת זה אחר זה ובסיבוב, כדי להטעות ולהבהיל את שכנגדם שיחשבו כאילו באים עליהם חיל גדול עצום ורב בלי מספר, ובאמת אינם רבים כל כך רק שהם עצמם מסתובבים כל העת. ואפשר שזהו כוונת המדרש שהיו נוסעים חבורות חבורות ואכמ"ל עוד: **אשר ראו העלו לקולם.** וכמ"ש שם וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאוד ויצעקו וגו': **כי פצחו כולם וכו'.** כמ"ש במכילתא באותה שעה היו ישראל דומים ליונה שבורת מפני הנץ וכו' כיון שראו ישראל ים סוגר ושונא רודף נשאו עיניהם בתפלה, ועליהם מפורש בקבלה יונתי בחגוי הסלע וכו' השמיעני את קולך כי קולך ערב, בתפלה ע"ש: **לסוף גרפם.** שהים פלטם ליבשה, וכמ"ש וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וכו' אז ישיר משה וגו'. וסוף, הם צמחים שגדלים בשפת האגם: **יום בוא גאולה.** היא הגאולה השלימה. וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות:

זכיתי להתחיל ולסיים פירוש זאת השירה היקרה, לכג"ק מוריניו האלד'י רבינו שלום שבזי זת"ל ולכל ישראל,

היום יום ששי מעלי שבא דפרשת בשלח התש"פ, ונדפס כאן בקיצור.

נ"ב. שירה זו נדפסת כאן לראשונה מתוך תכלאל כתי"ק של הרב המחבר מהר"ש שבזי זיע"א.

עיינ אודותיו בהרחבה בשערי יצחק מוצש"ק פרש' משפטים התש"פ. ניקדתי ופיקסתי השירה ע"פ כתי"ק שם, ולפי דקדוק משקל השיר.

הצב"י משה בן כבוד אאמו"ר הגאון רבי יצחק רצאבי יצ"ו.